

KOLIKO SU STRADALI POMORCI NA "LINIJI ŽIVOTA" RIJEKA - DUBROVNIK

UDK 656.61-056.24:341.322

Prethodno priopćenje

Je li i koliko je stradalo tjelesno zdravlje pomoraca na liniji života Rijeka - Dubrovnik, koji su redovito donosili život - hranu, gorivo i nadu, tijekom mjeseci potpune blokade Grada, tri tjedna mjeseca ožujka 1992.

U studiji su obuhvaćeni mnogi pomorci koji su proveli najmanje tri mjeseca kao članovi posade Jadrolinijinih brodova - "Liburnije", "Slavije", "Ilirije" i "Istre" za vrijeme najgore opsade Grada. Oni čiji je život često ovisio o samovolji vojnika JA imali su jedan jedini cilj - pomoći građanima Dubrovnika, vezati bijelim brazdama mora Dubrovnik s maticom.

Obuhvaćeno je 70 pomoraca; neki od njih su na redovitoj liniji Dubrovnik - Rijeka bili neprekidno dvanaest i više mjeseci. Stalno izloženi stresu, bez mogućnosti neke dugotrajnije izolacije i odmora. Iako je jasno da se mnoge posljedice stresnog stanja mogu pojaviti poslije, pokušali su se pratiti parametri koji donekle upućuju na trpljenje organizma u stanju produženog stresa. Zbog uvjeta u kojima je studija rađena, a to znači - pri jednom viđenju pomoraca, neposredno po dolasku u dubrovačku luku u broskom salonu, uz ograničeno vrijeme do policijskog sata i stalnu neizvjesnost novog napada na Grad, sigurno je da okolnosti pri provedbi ove ankete nisu mogle biti povoljne. Međutim, rezultati koji prate tjelesno stanje u skladu su sa psihološkim testiranjem koje je istodobno provodila psihologica dr. Ljubica Marić.

Nesanica, kao jedan od znakova poremećene emotivne stabilnosti, pojavila se zbog stresa u 20% pomoraca. Smetnje sna nisu prisutne u 78% pomoraca. Glavobolja, kao prateći znak psihogenetenzije, češća je bila u posljednja 4 mjeseca kod 6% pomoraca. Jedno od reakcija koja može upućivati na posljedice stresnog stanja jest i učestalost alergijskih reakcija. Jaki nedefinirani svrbež kože ili osip pojavljuju se u 9% pomoraca, a bronhitis ili astma tijekom 4 zadnja mjeseca u 6% njih.

Probavni trakt često strada kod stresa. Oslabljeni tek prisutan je u 14 pomoraca, 10% ih je imalo češće napade dijagnostičiranog dnodenalnog ulkusa, a dodatnih 4% žalilo se na tegobe kao što su "gastritis" ili "neuroze želuca". Zanimalo nas je i koliko je pomoraca spas od tjeskobe potražilo u sedativima, alkoholu ili pušenju. Povremeno je upotrebljavalo sedative 11% pomoraca. Pri pregledu česti usputni nalaz bio je nalaz kroničnog bronhitisa ili znatno promijenjenog plućnog zvuka. 78% testiranih pomoraca puši, a od njih 26% puši više nego prije. Bijeg u alkohol potražilo je 74% ispitanika, a od njih 10% pije više nego na početku rata.

Mjerenje krvnog tlaka u većini pomoraca pokazuje normalne vrijednosti. Porast je zabilježen kod 11% pomoraca, a vrijednosti niže od normalnih su kod 4%. Pomorci kod kojih je nađen povišen krvni tlak upozoreni su na potrebu redovne kontrole. Na znojenje dlanova žalila su se dva pomorca, a tremor ruku nalazi se kod trojice. Relativni uvid u neurološko stanje pacijenata pokazalo je i ispitivanje dubokih tetivnih refleksa. Kod većine su bili normalne reakcije, a kod 16% nešto življe.

Iako se može izvući zaključak da je tjelesno zdravlje pomoraca tek djelomično narušeno, zabrinjava broj pušača, a time i mogućnost ozbiljnog narušavanja zdravlja te pojave bolesti kao što su ishemična bolest srca, kronična opstruktivna plućna bolest, smetnje cirkulacije itd. Savjet bi tu normalno bio prestanak pušenja, te neki od oblika pomoći - psihoterapija, nikotinska žvakača guma itd. Isto vrijedi i za abuzus alkohola.

Ionako stresni život pomoraca dobio je ovim ratom još jednu ozbiljnu prijetnju zdravlju. Ne smije se zaboraviti da su svi anketirani često bili izlagani maltretiranju od JA ali njihova želja da pomognu napaćenom narodu bila je jača.

Rukopis primljen: 09. 06. 1992.

* dr. Antun Toni Car, liječnik opće medicine
Božidarevićeva 5
Dubrovnik